

Riksmeklingsmannen

Virksomhet 2011

1. Hovedtrekk ved virksomheten

1. Generelt om virksomheten

Institusjonens oppgave er å mekle i interessetvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt hører under Arbeidsdepartementet

Tariffavtalene i Norge er vanligvis toårige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2011 var det mellomoppgjør.

Det foregår meklinger hele året, men antallet varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjørene oftest foregår på forbunds nivå.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet, og det vil i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak kun de økonomiske bestemmelser som revideres.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslås til mellom 500 og 700, de aller fleste i privat sektor. Som det framgår av tabell I har det vært vanlig med meklings i noe i overkant av 100 tariffrevisjoner ved et forbundsvist hovedoppgjør.

2. Riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet. I 2011 har det vært meklings i 28 saker. Mange av meklingene hadde temaer som var påbegynt under hovedoppgjøret i 2010 og blitt henvist til videre bearbeiding f. eks i arbeidsgrupper.

Tabell I

Oversyn riksmeklingsaker

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tingingsløysing/trekt attende før mekling	1	6		14	3	4		7	3
Tingingsløysing under/etter mekling	2	10	1	5	3	6	11	15	7*
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	23	88	10	84	9	24	21	62	16
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	1	22	2	14	1	9	1	13	1**
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt			1		1				1
Ferdig handsama saker i alt	27	126	14	117	17	43	33	97	28
Under handsaming	3	3				2			

* 2011-014 Tariffavtale som følger svensk rett – Medlingsinstituet Stockholm

** 2011-013 Streik iverksatt 20.05.2011. Avsluttet 22.05.2011.

Antall separate meklinger

I mange meklingsaker er det flere parter på arbeidstakersiden med i realiteten likelydende tariffavtaler som skal revideres. Eksempler på dette finner vi i offentlig forvaltning og for offentlige foretak, men også i tariffområder i privat sektor hvor for eksempel LO-og YS-forbund samtidig er parter. I noen områder i privat sektor forvalter dessuten samme fagforbund flere tariffavtaler etter sammenslåinger av forbund. Slike saker mekles normalt samtidig med samme meklingsmann.

I noen saker kommer partene i gang med nye forhandlinger før meklingen starter. Disse blir statistikkført som innmeldt meklings sak.

Konflikter

I lønnsoppgjøret i 2011 ble det 1 konflikt som varte i 2 dager.

Tabell II

Oversyn rikskonflikter

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tingsløyning	2	16		9		4		1	1
Ny mekling Framsett framlegg vedteke/til avstemming		1	1	3	1	5		10	
Lønnsnemnd		3	2	3			1	2	
Framleis konflikt		2	1						
Samla tal på konflikter	1	22	4	15	1	9	1	13	1
-Konflikt frå året før			1						
- Konflikt etter mekling utan resultat	1	18		14	1	9		13	
- Konflikt etter nedstemt framlegg		4							

4 Kretsmeklinger

Kretsmeklinger

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmeklingsmannen. I det alt vesentlige dreier dette seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon.

I tabell III er det gitt en summarisk oversikt over kretssaker i 2011 og i tidligere år. Som det framgår av tabellene falt antall kretssaker i 2004 og 2005 til knapt 100, mot rundt 140 i tidligere år. I 2006, 2007 og 2008 var det en ytterligere nedgang i antall saker. I 2009, 2010 og 2011 har det vært om lag 50 saker hvert år.

Tabell III

Oversyn krinsmeklingar

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Trekt attende/satt på vent før mekling	49	22	31	29	18	7	16	16	8
Tingingsløyising før mekling	54	15	35	16	20	2	22	9	21
Tingingsløyising under/etter mekling	15	25	13	16	14	8	12	13	14
Meklingsløyising Framsett framlegg vedteke/til avstemming			4	4			1		
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	4			2	3	2	1	4	
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	14	28	5	12	6	10	1	8	4
Ferdig handsama saker i alt	136	90	88	79	61	29	53	51	47
Under handsaming	1	4	13	5	2	10	7		12

Om meklingsinstitusjonen i Norge

Institusjonens oppgave er å mekle i interessetvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven av 1915 og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært lite endret siden. Dagens meklingsinstitusjon er opprettet med hjemmel i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister (arbeidstvistloven), sist endret i 2003. I 2011 ble det lagt fram forslag om ny lov om arbeidstvister. Ny lov trer i kraft 1.3.2012. Lovens hovedinnhold når det gjelder meklingsarbeidet er lite endret, men lovbestemmelsene er tydeliggjort og saksgang er modernisert. Det er innført kjønnsnøytrale titler.

Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har to viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Dette betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan settes i verk etter at tariffavtalen er utløpt
- Konflikter kan ikke starte uten at mekling først er gjennomført.

Interesstvister

Meklingsinstitusjonen behandler kun interesstvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Skal meklingen lykkes må begge parter akseptere meklingsforslaget. Mislykkes meklingen har meklingsmannen ingen sanksjoner overfor partene.

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles av Arbeidsretten

Frister

Arbeidstvistloven

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassfratredelse (streik). Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må riksmeklingsmannen i løpet av 2 dager ta standpunkt til om hun vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis riksmeklingsmannen antar at "arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser". Praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt sier arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har meklingsmannen 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

Tjenestetvistloven

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har riksmeklingsmannen inntil 14 dager på seg fra hun orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har meklingsmannen ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan riksmeklingsmannen beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

Informasjon, intervjuer og foredrag

Det har også i 2011 vært holdt flere foredrag om Riksmeklingsmannens arbeidsoppgaver og funksjon. Riksmeklingsmannen blir stadig kontaktet av fagblader, tidsskrifter og aviser for å informere eller kommentere.

Det legges vekt på å være imøtekommende overfor henvendelser om besøk, intervjuer eller foredrag fordi slike aktiviteter er en viktig del av arbeidet med å spre forståelse for og informasjon om tarifforhold og meklingsarbeid. Informasjonsmaterieil til pressen ligger tilgjengelig på hjemmesiden.

Hjemmeside

I 2005 ble vår internetthjemmeside (www.riksmeklingsmannen.no) åpnet med stoff om institusjonen og med løpende informasjon om meklingsvirksomheten. Det helt sentrale elementet er en database med nøkkelinformasjon om hver meklings sak, inkludert meklingsmannens forslag. Hjemmesiden er til stor nytte både som informasjonskanal overfor interesserte (medier, organisasjoner og myndigheter) og internt som arkivsystem. Brukerinteressen spiller intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøk på hjemmesiden er tidvis meget stor.

Engelsk språklig informasjon om meklingsarbeidet

Det har flere ganger vært behov for å informere utenlandske eiere/delegasjonsdeltakere om norsk lovgivning og praksis når det gjelder meklingsarbeid. Det er derfor utarbeidet informasjonsmaterieil på engelsk.

Administrative forhold

Virksomheten ledes av riksmeklingsmannen, som oppnevnes av Regjeringen for tre år.

Det oppnevnes meklingsmenn for bestemte kretser. Det er meklingsmenn for Østlandet (to meklere), Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag, og for Nordland, Troms og Finnmark (en felles). Kretsmeklingsmennene mekler i lokale tvister, dvs. tvister om opprettelse av tariffavtale og hvor det ikke legges ned midlertidig forbud mot arbeidsstans. Samtlige oppnevnes for 3 år av gangen.

Arbeidstvistloven åpner også for at det kan oppnevnes særskilte meklingsmenn for bestemte saker eller tidsrom. Det er for tiden oppnevnt 8 særskilte meklingsmenn. Disse, sammen med kretsmeklingsmennene, mekler i tvister på nasjonalt nivå for å unngå at det blir for lang ventetid i meklingsinstitusjonen.

Kretsmeklingsmennene mottar en mindre fast godtgjøring og godtgjøring for den tiden de bruker på meklinger. De særskilte meklingsmennene har kun godtgjøring for den tid de faktisk er engasjert i meklinger.

I tillegg til riksmeklingsmannen hadde meklingsinstitusjonen i 2011 en ansatt som dekket de administrative funksjoner. Dette er tilstrekkelig kapasitet for den løpende drift. Til spesielle oppgaver og i intense meklingsperioder suppleres kapasiteten gjennom innleie.

Den aktuelle situasjon i 2011

Kari Gjestebly ble 21. august 2009 oppnevnt som riksmeklingsmann for en periode på 3 år fra tiltredelse som var 1.9.09.

Medarbeidere

Riksmeklingsmannens kontor hadde (pr 31.12.11) følgende medarbeidere:

Riksmeklingsmann

Kari Gjestebly

Administrasjon

Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklingsmenn

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Sorenskriver Nils Dalseide, Elverum

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud, Trondheim

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Kretsmeklingsmennene ble oppnevnt for en 3-årsperiode fra 1.7.09.

Særskilt oppnevnte meklingsmenn

Tingrettsdommer Wenche Elizabeth Arntzen, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Bærum

Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

Tingsrettsdommer Inger-Marie Landfald, Sarpsborg

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Generalsekretær Merete Smith, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Funksjonstiden for de særskilt oppnevnte meklingsmenn utløper 29.2.2012.

Av de 15 meklingsmenn (medregnet riksmeklingsmannen) som var i funksjon ved årsskiftet 2011/2012 var 8 kvinner og 7 menn.

Økonomi

Som det framgår av regnskapsoppstillingen var de samlede utgifter i 2011 på kr 6 248 000.

Regnskap 2011 Beløpene er i 1000 kr.				
Post	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Regnskap 2011
111 – Organiserte stillingshjerner	2298	2177	2220	2218
112.- Ekstrahjelp	98	207	140	139
113.- Bistillinger	632	1211	450	387
118. - Trygder	341	508	396	384
Sum lønnskostnader	3369	4103	3206	3128
121 - Maskiner, inventar	27	16	43	47
122 - Forbruksmateriell.	39	81	35	26
123 - Reiseutgifter	267	637	175	185
124 - Kontortjenester	94	115	117	103
125 - Konsulentbistand	105	92	137	107
126 - Service/vedlikehold	65	121	144	193
127 – Vedlikehold, drift maskin	121	122	205	229
128 – Vedlikehold, bygning				
129 – Bygningers drift, renhold	2455	2269	2238	2231
Sum kjøp av varer og tjenester	3173	3453	3094	3120
Utgifter i alt	6542	7556		6248
Budsjettramme inkl. tilleggsbevilgninger	6300	7100	6300	6300
Refusjon av sykepenger	372	29		45
Inntekter i alt	6672	7129		6345
Mer/underforbruk	130	427		-97

Kommentarer til tildelingsbrevet for 2011:

Økonomiforvaltning

Instruks for økonomiforvaltning, som ble fastsatt i desember 2007, er grunnlaget for økonomistyringen av virksomheten. Det legges vekt på å ha en nøktern ressursbruk.

Riksmeklingsmannen er en svært liten institusjon med til sammen 2 faste årsverk. Det samarbeides med Arbeidsretten når det gjelder det praktiske arbeidet i forbindelse med ferier og annet fravær.

Med så liten stab er det et problem å holde seg oppdatert på alle administrative fagområder. Selv for en liten institusjon er det et svært stort antall regelverk som skal følges og dokumentasjon og rapporter som skal lages.

Institusjonen har helkundeavtale med DSØ. De arrangerer nå kurs/opplæring som også er spesielt tilpasset små institusjoner, noe som er til god hjelp. I enkelte spørsmål bistår Arbeidsdepartementet med administrative råd.

IA-avtalen i staten

Riksmeklingsmannen følger IA-avtalens regelverk.

Når det gjelder riksmeklingsmannen er det Arbeidsdepartementet som har oppfølgingsansvar i forhold til IA-avtalen.

Brukerundersøkelser

Riksmeklingsmannen har ikke gjennomført noen brukerundersøkelse i 2011. I forbindelse med markeringen av institusjonens 100 års jubileum kan det være aktuelt med analyse og forskning med fokus på brukere og brukertilfredshet.

Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Riksmeklingsmannen arbeider som kjent med mekling i interessetvister.

Underlagsmateriale som blir brukt under mekling er taushetsbelagt.

Riksmeklingsmannen har derfor ikke tilgang på rådata som kan tilgjengeliggjøres, utover de som offentliggjøres løpende på hjemmesiden.

Rekruttering av ansatte med innvandrerbakgrunn og lærlinger

Det har ikke skjedd noen rekruttering av medarbeidere ved Riksmeklingsmannens kontor i 2011. Med kun 2 fast ansatte anses Riksmeklingsmannen ikke egnet som opplæringssted for lærlinger.

Anskaffelser

Det ble i løpet av 2011 gjennomført vedlikeholdsarbeid på møbler og gardiner.

Det ble i 2011 inngått avtale med ny IT leverandør og ny renholdsleverandør. Ekstern konsulent ble engasjert for dette arbeid.

Samarbeid med Arbeidsretten

Riksmeklingsmannen og Arbeidsretten er to meget små institusjoner som er lokalisert i samme kontorbygg. I 2007 ble det startet opp et tettere samarbeid på det administrative området. I 2008 ble samarbeidet videreført blant annet med fullføring av et felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Det administrative samarbeidet er under videreutvikling. Det er i 2011 samarbeidet om prosessen rundt ny IT-leverandør og nye renholdskontrakter.

Årlig seminar

Også i 2011 har meklingsmennene vært samlet til et todagers seminar med evaluering av arbeidet, interne diskusjoner og med bidrag fra eksterne foredragsholdere.